

Ocak 2020

İktisadi Araştırmalar Bölümü

İzlem Erdem
Başekonomist
izlem.erdem@isbank.com.tr

Alper Gürler
Birim Müdürü
alper.gurler@isbank.com.tr

Dilek Sarsın Kaya
Müdür Yardımcısı
dilek.kaya@isbank.com.tr

İlker Şahin
Uzman
ilker.sahin@isbank.com.tr

Gamze Can
Uzman
gamze.can@isbank.com.tr

Küresel Ekonomi	3
Türkiye Ekonomisi	5
Finansal Piyasalar ve TCMB ...	10
Bankacılık Sektörü	11
Genel Değerlendirme	12
Grafikler	13
Özet Tablolar	15

Küresel Ekonomi

ABD ile Çin'in Ekim 2019'da varılan uzlaşmaya bağlı olarak ticaret anlaşmasının birinci aşamasını 15 Ocak'ta imzalayacaklarının açıklanması piyasaları desteklerken, yılın ilk günlerinde İranlı generalin öldürülmesiyle tırmanan ABD-İran gerginliği risk iştahını baskı altında bıraktı.

Jeopolitik gelişmelerin etkisiyle petrol ve altın fiyatları 2020 yılına hızlı yükselerek başladı. Altının ons fiyatı 6 Ocak'ta 1.583 USD ile Nisan 2013'ten bu yana en yüksek seviyesinde gerçekleşti.

2019 yılı 3. çeyrek büyümesi %2,1 olarak teyit edilen ABD'de son dönemde açıklanan veriler ülke ekonomisine dair genel olarak olumlu bir tablo çiziyor.

Fed, 2019'un son para politikası toplantısında politika faizini %1,50-1,75 aralığında tuttu. Fed üyelerinin büyüme ve enflasyon tahminlerinde revizyon gözlenmezken, 17 Fed üyesinden 13'ü önümüzdeki yıl politika faiz oranının mevcut seviyesinde kalacağını öngörüyor.

Euro Alanı'nda 2019'un son çeyreğine ilişkin imalat verileri genel olarak zayıf bir tablo çizirken, enflasyonda hafif bir toparlanma gözleniyor.

ECB, Christine Lagarde başkanlığındaki ilk toplantısında faiz oranlarında değişikliğe gitmedi. Karar metninin bir önceki toplantıdakinden farklılaşmamış olması, yeni başkanın mevcut para politikası duruşunu sürdüreceği şeklinde yorumlandı.

Çin'de politika yapıcılar ekonomiyi desteklemek amacıyla yeni önlemler alıyor. Çin Merkez Bankası zorunlu karşılık oranlarını 2018 başından bu yana sekizinci kez indirirken, Çin Devlet Konseyi yeni istihdam teşvikleri açıkladı.

Türkiye Ekonomisi

İşsizlik oranı Eylül 2019 döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre 2,4 puan artarak %13,9'a yükseldi.

Takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretim endeksi Eylül ayının ardından Ekim'de de yıllık bazda artış kaydetti. Endeks bu dönemde %3,8 oranında yükseldi.

İmalat PMI endeksi Aralık ayında Kasım'a kıyasla değişim kaydetmeyerek 49,5 ile eşik değerinin altındaki seyrini 3. aya taşıdı.

Kasım ayında ihracat hacmi geçtiğimiz yıla kıyasla yatay kalarak 15,5 milyar USD olurken, ithalat hacmi %9,7 artışla 17,7 milyar USD düzeyinde gerçekleşti. Böylece, dış ticaret açığı hızlı biçimde genişlemeye devam ederek Kasım'da 2,2 milyar USD'ye ulaştı.

2018 yılı Haziran ayından bu yana artma eğiliminde olan 12 aylık kümülatif cari fazla, Ekim 2019'da 16 ayın ardından ilk defa geriledi. Eylül'de 5,4 milyar USD ile tarihi yüksek düzeye çıkan 12 aylık cari fazla, Ekim'de 4,3 milyar USD düzeyine indi.

Merkezi yönetim bütçesi Kasım'da 7,8 milyar TL fazla verdi. Bu dönemde bütçe gelirleri yıllık bazda %1,7 genişleyerek 83,3 milyar TL, bütçe harcamaları da %1,6'lık artışla 75,5 milyar TL düzeyinde gerçekleşti. Ocak-Kasım döneminde bütçe açığı yıllık bazda %70,4 oranında artarak 92,9 milyar TL'ye çıktı.

Aralık ayında TÜFE aylık bazda %0,74 oranında arttı. Yıllık TÜFE enflasyonu ise %11,84 oldu.

TCMB Aralık ayı toplantısında politika faiz oranını %14'ten %12'ye indirdi.

Aralık'ta ticaret anlaşmasından destek bulan piyasalar yılın ilk günlerinde ABD-İran gerginliği ile baskı altında kaldı.

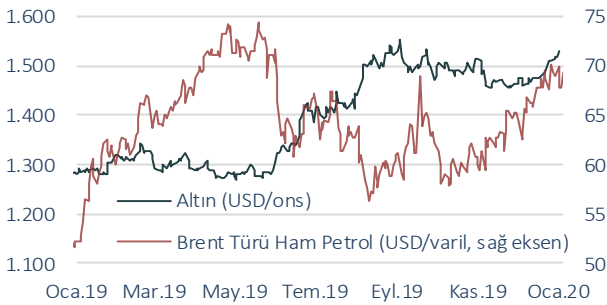
ABD Başkanı Trump, Çin ile Ekim ayında varılan uzlaşmaya bağlı olarak ticaret anlaşmasının birinci aşamasının 15 Ocak'ta imzalanacağını açıkladı. Trump izleyen süreçte görüşmelere devam etmek üzere Çin'e gideceğini de duyurdu. Ticaret anlaşmasına ilişkin olumlu gelişmeler küresel piyasaları desteklerken, yılın ilk günleriyle birlikte gündemin ABD ve Orta Doğu kaynaklı jeopolitik gelişmelere kayması risk iştahını baskı altında bıraktı.

Petrol ve altın fiyatları hızlı yükseldi.

Ticaret anlaşmasının yakın zamanda imzalanacağına yönelik beklentilerle küresel büyümeye ilişkin endişelerin kısmen hafiflemesi sonucunda petrol fiyatları 2019'un son haftasında 70 USD/varil düzeyinin üzerini görerek son 7 ayın zirve seviyelerine yakın seyretti. Yılı 67,5 USD/varil'den tamamlayan petrol fiyatlarında 2018 yılsonuna kıyasla %29,8'lik bir yükseliş göze çarpıyor. Fiyatlar, ABD-İran gerginliği dolayısıyla Orta Doğu kaynaklı petrol arzına yönelik endişelerle 2020'nin ilk haftasında da yukarı yönlü baskı altında kaldı. Brent türü ham petrolün varil fiyatı yılsonuna kıyasla %3,5 yükselerek 6 Ocak'ta 69,8 düzeyinde gerçekleşti.

Yılı 1.517 USD/ons ile üç ayın en yüksek seviyesinden kapatan altın fiyatları 2018 yılsonuna kıyasla %18,3 oranında yükselmiş oldu. ABD dolarındaki zayıf seyir, ticaret savaşları nedeniyle küresel risk algısında dönem dönem izlenen bozulmalar ve merkez bankalarının yarattığı ek talep, fiyatları 2019 yılında yukarı taşıyan gelişmeler arasında yer aldı. 2020'nin ilk günlerinde artan jeopolitik risklere bağlı olarak güvenli yatırım araçlarına talebin güçlenmesiyle altının ons fiyatı 6 Ocak'ta 1.583 USD ile Nisan 2013'ten bu yana en yüksek seviyesini gördü.

Altın ve Petrol Fiyatları

ABD ekonomisinde ılımlı seyir...

2019 yılı 3. çeyrek büyümesi %2,1 olarak teyit edilen ABD'de son dönemde açıklanan veriler ülke ekonomisine dair genel olarak olumlu bir tablo çiziyor. Ekim ayında aylık bazda gerileyen sanayi üretimi Kasım'da %1,1 ile beklentilerin üzerinde artış kaydetti. Ekim ayında 25 ayın en düşük düzeyine inen kapasite kullanım oranı da Kasım'da %77,3'e yükseldi. Tarım dışı istihdam Kasım'da 266 bin kişi ile beklentilerin oldukça üzerinde artarken,

işsizlik oranı %3,5 ile son 50 yılın en düşük seviyelerindeki seyrini sürdürdü. Ülkede enflasyon göstergeleri de yakından izlenmeye devam ediyor. Kasım'da yıllık TÜFE enflasyonu %2,1 ile son bir yılın zirvesinde açıklandı. Yıllık kişisel tüketim harcamaları enflasyonu da bu dönemde %1,5 ile Nisan ayından bu yana en yüksek seviyesinde gerçekleşti. Aralık ayına ilişkin veriler de ekonomideki ılımlı seyrin sürdüğüne işaret ediyor. İmalat PMI Aralık ayı nihai verisi 52,4 düzeyiyle Kasım ayına yakın bir seviyede gerçekleşti. Hizmetler PMI verisi de sektörde genişleme sinyali verdi. ISM imalat endeksinin Aralık'ta 47,2 ile Haziran 2009'dan bu yana en düşük düzeyde gerçekleşmesi ise iktisadi faaliyete ilişkin endişeleri canlı tuttu.

ABD'de Öncü Göstergeler

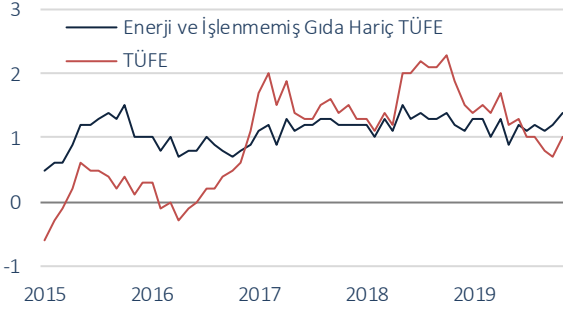
Fed Aralık toplantısında para politikasında bir değişiklik yapmadı.

ABD Merkez Bankası (Fed), yılın son para politikası toplantısında politika faizini %1,50-1,75 aralığında tuttu. 2019 yılında Temmuz, Eylül ve Ekim ayı toplantılarında 25'er baz puanlık faiz indirimi gerçekleştiren Fed, Ekim toplantısında izleyen dönemde ABD'de ekonomik aktivite bozulmadıkça daha fazla faiz indirimi yapılmayacağını sinyalini vermişti. Aralık ayı toplantısının ardından Fed üyelerinin 2020'ye ilişkin makroekonomik projeksiyonları da yakından takip edildi. Büyüme ve enflasyon tahminlerinde revizyon gözlenmezken, 17 Fed üyesinden 13'ünün önümüzdeki yıl politika faiz oranının mevcut seviyesinde kalacağını öngördüğü izlendi. 4 üye ise yıl genelinde 25 baz puanlık bir faiz artırımını yapılabileceğini tahmin ediyor. Söz konusu görünüm Kasım 2020'deki ABD Başkanlık seçimleri öncesinde Fed'in beklemede kalmayı tercih edebileceği yönündeki yorumları destekliyor.

Euro Alanı ekonomisinde kırılma görünüm sürüyor.

Euro Alanı'nda Ekim ayında sanayi üretimi aylık bazda %0,5 ile beklentilere paralel bir oranda düşüş kaydetti. Bölgede imalat PMI nihai verilere göre Aralık'ta 46,3 ile sektördeki daralmanın 11. ayına taşındığına işaret etti. Bölgenin en büyük ekonomisi Almanya'da da imalat PMI sektörde küçülme sinyali vermeyi sürdürdü. Bölgede enflasyon ise Kasım ve Aralık ayında bir miktar ivme kazandı. Yıllık çekirdek TÜFE enflasyonu bu iki ayda da %1,4 ile Ekim 2018'den bu yana en yüksek düzeyinde gerçekleşti.

Euro Alanı'nda Yıllık Enflasyon (%)

Lagarde'ın başkanlığındaki ilk ECB toplantısı...

Christine Lagarde başkanlığındaki ilk toplantısında ECB faiz oranlarında değişikliğe gitmedi. Karar metninin bir önceki toplantıdakinden farklılaşmamış olması yeni başkanın mevcut para politikası duruşunu sürdüreceği şeklinde yorumlandı. ECB'nin makroekonomik projeksiyonlarında da önemli bir değişiklik göze çarpmadı. ECB, Euro Alanı ekonomisinin 2019'da %1,2 genişledikten sonra 2020 yılında da %1,1 büyüyeceğini öngörüyor.

İngiltere'de seçimlerin ardından gözler Brexit sürecinde...

İngiltere'de 12 Aralık'ta gerçekleştirilen genel seçimde, Başbakan Boris Johnson liderliğindeki Muhafazakar Parti seçimi büyük bir farkla kazandı. Seçimin ardından Brexit sürecine dair belirsizliklerin azaldığı yorumları yapılsa da izleyen günlerde Johnson'ın "hard-Brexit" ihtimalini canlı tutan açıklamaları risk algısının yeniden bozulmasına neden oldu. 13 Aralık'ta gün içinde 1,3514 ile Mayıs 2018'den bu yana en yüksek seviyesini gören GBP/USD paritesi yılı 1,3259 seviyesinden tamamladı. Parite yıla 1,2757 seviyesinden başlamıştı.

İsveç Merkez Bankası, negatif faiz politikasını terk etti.

İsveç Merkez Bankası, Aralık toplantısında beklentilere paralel olarak politika faizini -%0,25 seviyesinden %0'a yükseltti. Böylece, Merkez Bankası beş yıldır sürdürdüğü negatif faiz oranı politikasını terk etmiş oldu. Eylül ayındaki toplantıda ekonomik görünüm ve enflasyon beklentileri paralelinde para politikasının 2019 yılı içinde veya bu yılın başında yeniden düzenleneceği belirtilmişti.

Çin'de ekonomiyi desteklemek amacıyla yeni önlemler alınıyor.

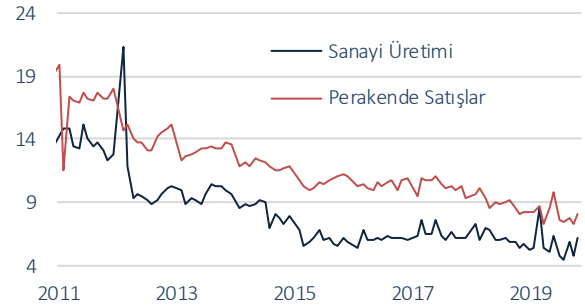
Ekonomik aktivitenin zayıf seyri Çin'de politika yapımcıları yavaşlayan iktisadi faaliyeti canlandırmaya yönelik adımlar atmaya sevk ediyor. Bu doğrultuda, Çin Merkez Bankası (PBoC) 18 Aralık'ta kısa vadeli borçlanma maliyetlerini 2015'ten bu yana ilk kez düşürdü. Ayrıca, eski gösterge faiz oranından (borç verme faiz oranı) 20 baz puan düşük olan yeni gösterge faizinin (kredi ana faiz oranı) Ocak'tan itibaren verilecek tüm krediler için uygulanacağını ve mevcut değişken faizli kredilerin de

kademeli olarak bu faiz oranıyla fiyatlanacağını duyurdu. Kredi ana faiz oranı Ağustos 2019'da yeni gösterge faiz olarak belirlenmişti. PBoC 31 Aralık'ta da zorunlu karşılık oranlarını 6 Ocak'tan itibaren geçerli olmak üzere 50 baz puan indireceğini açıkladı. Bu hamleyle birlikte piyasaya 800 milyar yuan (114,9 milyar USD) likidite sağlanacak.

Bunların yanı sıra, Çin'de ekonomik aktivitede yaşanan ivme kaybının istihdam piyasasına olumsuz yansımaması için de yeni önlemler alındı. Çin Devlet Konseyi, istihdamın daha fazla desteklenmesi için bir yol haritası açıkladı. Yapılan açıklamaya göre, özel ve küçük ölçekli işletmelerin yatırımlarının yanı sıra istihdamlarını büyütmeleri için bu işletmelere yönelik finansal desteğin artırılması hedefleniyor.

Çin'de son dönemde açıklanan veriler ticaret savaşları endişelerindeki hafiflemeyi teyit eder nitelikteydi. Caixin imalat PMI Aralık ayında 51,5 düzeyinde gerçekleşerek 50 eşik seviyesinin üzerindeki seyrini art arda beşinci ayına taşıdı. Resmi imalat PMI da 50,2 seviyesinde açıklandı. Kasım'da sanayi üretimi ve perakende satışlar yıllık bazda sırasıyla %6,2 ve %8,0 artarak beklentilerin üzerinde performans sergiledi.

Çin'de Ekonomik Aktivite (yıllık % değişim)

Japonya ekonomisi toparlanmaktan uzak...

Japonya'da Kasım ayında perakende satışlar yıllık bazda %2,1 ile tahminlerin bir miktar üzerinde düşerken, sanayi üretimindeki gerileme %6,7 oldu. Bu dönemde ihracat hacmi art arda 12. ayında da yıllık bazda gerilerken, ithalat hacmi %15,7 ile Ekim 2016'dan bu yana en hızlı düşüşünü kaydetti. Ülkede enflasyon göstergelerinde hafif bir toparlanma olsa da zayıf seyir sürüyor. Aralık ayı toplantısında para politikasında bir değişiklik yapmayan Japonya Merkez Bankası ekonomi üzerinde aşağı yönlü risklerin ağır basmaya devam ettiğini belirtti.

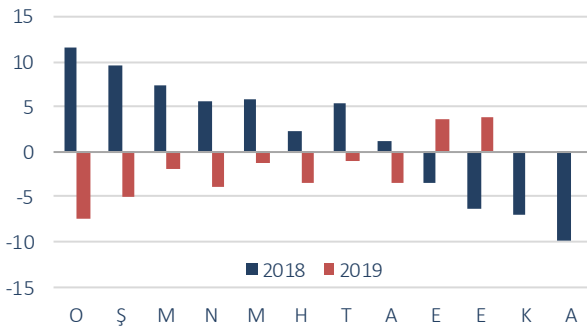
İşgücü piyasasında olumsuz görünüm sürüyor.

Yurt içinde işsizlik oranı Eylül 2019 döneminde yıllık bazda 2,4 puan artarak %13,8 düzeyinde gerçekleşti. Bu dönemde, 15-24 yaş arasını kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı 2018'in aynı dönemine kıyasla 4,5 puan artışla %26,1 oldu. Eylül döneminde istihdam edilen kişi sayısı yıllık bazda 623 bin azalırken, işsiz sayısının 817 bin kişi yükseldiği görüldü. İstihdamın en fazla azaldığı sektör 432 bin kişi ile inşaat olurken, arttığı tek sektör 68 bin kişi ile hizmetler sektörü oldu. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış işsizlik oranı ise Eylül'de aylık bazda 0,2 puan gerileyerek %13,9 düzeyine indi.

Sanayi üretimi Ekim'de yıllık bazda yükseldi.

Takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretim endeksi Eylül ayının ardından Ekim'de de yıllık bazda artış kaydetti. Endeks bu dönemde 2018'in aynı ayına kıyasla %3,8 genişlemesine karşın, üretimdeki artışın %6,2 olacağını öngören piyasa beklentilerinin altında kaldı. Sanayi üretiminin beklentilerin altında kalmasında imalat sanayiinde faaliyet gösteren 24 alt sektörün 9'unda üretimin yıllık bazda gerilemesi rol oynadı. Ekim'de, imalat sanayiinde üretim yıllık bazda %3,7 oranında genişlerken, söz konusu yükselişe giyim eşyaları ile tekstil ürünleri imalatının katkısı öne çıktı. Diğer taraftan, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış sanayi üretim endeksi bir önceki aya kıyasla %0,9 daraldı. Aylık bazda özellikle imalat sanayi üretiminde kaydedilen %1,1'lik gerileme dikkat çekti.

Sanayi Üretim Endeksi
(TEA, yıllık % değişim)

İmalat PMI Aralık ayında sektördeki zayıflığın sürdüğünü gösterdi.

Yurt içinde imalat PMI Aralık'ta bir önceki aya göre değişim kaydetmeyerek 49,5 düzeyinde gerçekleşti. PMI verisinin alt endekslerine göre, imalat sanayiinde üretim Kasım ayının ardından Aralık'ta da sınırlı oranda büyüme kaydederken, yeni siparişler ile ihracat siparişlerinde daralma gözlemlendi. Sektörün istihdamındaki düşüş yılın son ayında da devam etti.

Reel kesim güveni yılı yükselişle tamamladı.

Mevsimsellikten arındırılmış reel kesim güven endeksi Aralık'ta 108,7 ile Mart 2018'den bu yana en yüksek seviyesinde gerçekleşti. Gelecek 3 aya ilişkin üretim

hacmi beklentisi alt endeksi Ekim 2017'den bu yana en olumlu görünümüne işaret ederken, aynı döneme dair ihracat siparişleri alt endeksi bir yılı aşkın sürenin en yüksek seviyesinde seyrediyor. Söz konusu olumlu beklentilerin, reel sektörün yatırım kararlarına dair beklentilerine de yansdığı görülüyor. Sabit sermaye yatırım harcamasına ilişkin alt endeks yükselişini üçüncü ayına taşıyarak reel sektörün yatırım iştahının Haziran 2018'den bu yana en yüksek düzeyine çıktığına işaret ediyor. Mevsimsellikten arındırılmış imalat sanayii kapasite kullanım oranı da 2019 yılını %76,9 ile bir yılı aşkın sürenin zirvesinde tamamladı.

İpotekli konut satışlarındaki hızlı yükseliş sürüyor.

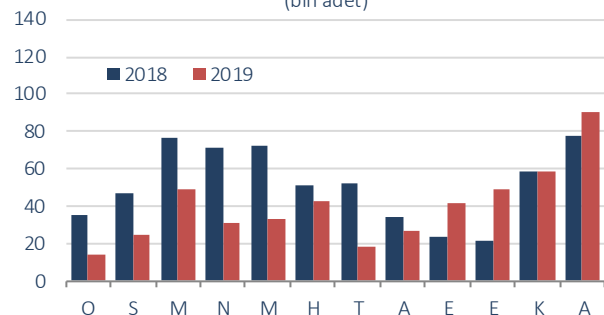
Faiz oranlarındaki indirimlerin desteğiyle ipotekli konut satışlarında Ağustos ayından bu yana kaydedilen yıllık bazda yükseliş eğilimi Kasım'da da sürdü. Kasım 2019'da Türkiye genelinde konut satışları düşük baz etkisinin de desteğiyle yıllık bazda %54,4 oranında artarak 138.372 adet oldu. Aynı dönemde ipotekli konut satışları Kasım 2018'deki seviyesinin sekiz katına ulaştı. Nisan ayından bu yana gerileme eğiliminde olan diğer satışların Kasım'da %12,1 oranında artması da olumlu bir gelişme olarak kaydedildi. Ağustos ayından bu yana gerilemekte olan yabancılara konut satışları ise %14,6 daralarak küçülmeye devam etti.

TCMB tarafından yayımlanan Konut Fiyat Endeksi, Ekim ayında bir önceki aya göre %0,8 oranında artış kaydetti. Yıllık bazda ise konut fiyatlarının %6,7 ile bir yılı aşkın sürenin en yüksek artışını kaydettiği izlendi. Buna bağlı olarak fiyatlardaki reel düşüş %1,7 düzeyiyle Ocak 2018'den bu yana en zayıf seviyede gerçekleşti.

Otomotiv pazarı 2019'da %22,9 oranında daraldı.

Faiz oranlarındaki düşüşün yanı sıra ertelenmiş talebin etkisiyle yurt içi otomotiv satışlarındaki kademeli toparlanma Aralık ayında sürdü. Ancak, 2019 yılı genelinde otomotiv pazarı 2018'e kıyasla %22,9 oranında daralarak 479 bin adet düzeyinde gerçekleşti. Toplam pazar hacmi açısından bu seviye 2003 yılından bu yana kaydedilen en düşük hacme işaret ediyor. 2019 yılında, otomobil satışları %20,4 azalarak 387.256 adede gerilerken, hafif ticari araç satışları %31,8 düşüşle 91.804 adet düzeyinde gerçekleşti. 2020 yılında toplam pazarın 525.000-575.000 civarında gerçekleşmesi bekleniyor.

Otomobil ve Hafif Ticari Araç Pazarı
(bin adet)

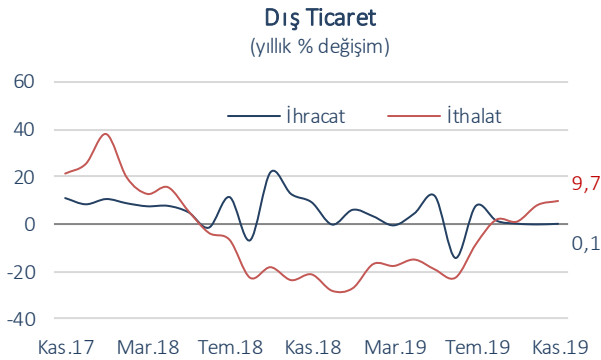

Kaynak: Datastream, Markit, TÜİK, TCMB, ODD

Türkiye Ekonomisi - Dış Ticaret

Dış ticaret açığı genişlemeye devam etti.

Kasım ayında ihracat hacmi geçtiğimiz yıla kıyasla yatay kalarak 15,5 milyar USD olurken, ithalat hacmi %9,7 artışla 17,7 milyar USD düzeyinde gerçekleşti. Böylece, dış ticaret açığı hızlı biçimde genişlemeye devam ederek Kasım'da 2,2 milyar USD'ye ulaştı. Geçtiğimiz yıl Kasım ayında %95,8'e ulaşan ihracatın ithalatı karşılama oranı bu yılın aynı ayında %87,4 düzeyinde gerçekleşti.

12 aylık kümülatif verilere göre Temmuz ayından bu yana 171 milyar USD civarında seyreden ihracat hacmi Kasım ayında da bu seyrini korudu. Kümülatif verilere göre düşüşün ivme kaybettiği ithalat hacmi ise 5 ayın ardından yeniden 200 milyar USD'yi aştı. Ticaret Bakanlığı'nın açıkladığı Aralık ayı geçici dış ticaret verilerine göre 2019 yılının tamamında ihracat 171,6 milyar USD, ithalat ise 202,7 milyar USD düzeyinde gerçekleşti.

Başlıca ihracat fasıllarında düşüş...

Kasım ayında başta motorlu kara taşıtları olmak üzere başlıca fasıllarda ihracat yıllık bazda geriledi. Bu dönemde, en fazla ihracat hacmine sahip ilk 10 fasıldan 6'sında ihracatın yıllık bazda gerilemesi ihracat hacminin yatay seyretmesinde etkili oldu. Fasıllar bazında ihracatımızda motorlu kara taşıtları ilk sırada yer almaya devam ederken, kazanlar ve makineler en fazla ihracat yapılan ikinci fasıl oldu. Önemli ihracatçı sektörlerden olan demir-çelikte ihracatın ABD ve AB'nin vergi ve kota önlemleri nedeniyle yıllık bazda %47,7 (592 milyon USD) gerilemesi ihracat hacmi artışını bu dönemde 3,8 puan sınırlandırdı.

Başlıca ihracat pazarları...

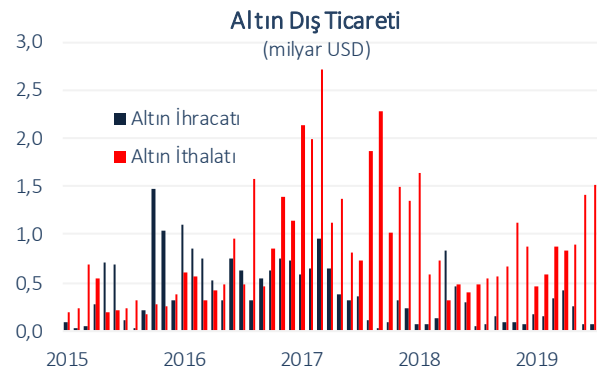
Kasım ayında Almanya en fazla ihracat gerçekleştirilen ülke olmaya devam ederken; Irak ve İngiltere,

Almanya'nın ardından sırasıyla en çok ihracat yapılan diğer ülkeler oldu. Bu dönemde, en fazla ihracat yapılan ilk 5 ülkeden yalnızca Irak'a yapılan ihracatın arttığı görüldü. İhracat hacminin gerilediği ülkeler arasında Türkiye ile olan ticaret hacminin artırılması hedeflenen ABD de yer alıyor. Söz konusu ülkeye dönük ihracat hacmi yıllık bazda %18,2 oranında geriledi.

Ülke grupları bazında incelendiğinde, Kasım ayında AB ülkelerine yönelik ihracatın %4,9 azaldığı, Yakın ve Orta Doğu ülkelerine yapılan ihracatın ise %10,2 yükseldiği görülüyor.

Altın ithalatında hızlı yükseliş...

Kasım ayında ithalat hacmindeki genişlemede kıymetli taşlar ve metaller faslında kaydedilen %186,5'lik artış belirleyici oldu. Söz konusu fasılda yaşanan artış, ithalat hacmindeki %9,7 düzeyindeki yükselişe 6,6 puan ile en güçlü katkıyı verdi. Öte yandan, mineral yakıtlar en fazla ithalat hacmine sahip fasıl olma konumunu sürdürdü.

Beklentiler...

Kasım ayında iç talepteki tedrici toparlanmanın desteğiyle ithalat hacmindeki yükselişin devam ettiği görülüyor. Avrupa Birliği ekonomilerindeki zayıf seyir ise ihracat hacmi üzerindeki baskının sürmesine neden oluyor. Önümüzdeki dönemde yurt içinde ekonomik aktivitede gözlenen toparlanmanın belirginleşmesiyle dış ticaret açığının kademeli biçimde artacağı anlaşılıyor. Bu çerçevede, 12 aylık kümülatif cari dengenin 2020'nin ilk yarısında yeniden eksi bölgeye geçeceğini düşünüyoruz.

Dış Ticaret Dengesi	(milyar USD)					
	Kasım		Değişim	Ocak-Kasım		Değişim
	2018	2019	(%)	2018	2019	(%)
ihracat	15,5	15,5	0,1	154,1	156,9	1,8
ithalat	16,2	17,7	9,7	206,5	183,7	-11,0
Dış Ticaret Dengesi	-0,7	-2,2	232,2	-52,4	-26,8	-48,8
Karşılama Oranı (%)	95,8	87,4	-	74,6	85,4	-

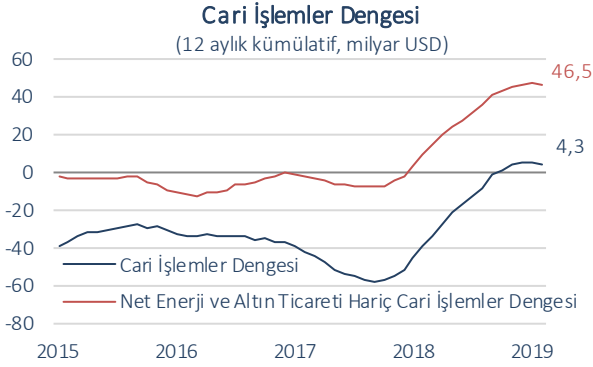
Kaynak: Datastream, TÜİK

Türkiye Ekonomisi - Ödemeler Dengesi

Ekim'de cari denge 1,55 milyar USD fazla verdi.

Ekonomik aktivitede kaydedilen tedrici toparlanmanın etkisiyle cari denge Ekim ayında yıllık bazda %41 oranında azalarak 1,55 milyar USD fazla verdi. Geçtiğimiz yılın aynı ayında cari fazla 2,6 milyar USD düzeyindeydi. Ekim 2018'de 630 milyon USD fazla veren dış ticaret dengesinin bu yılın aynı ayında 924 milyon USD açık vermesi söz konusu gelişmede önemli rol oynadı. Yıllık bazda 238 milyon USD artan net turizm gelirlerinin yaz sezonunun sona ermesiyle cari denge üzerindeki olumlu etkisinin azaldığı izleniyor.

2018 yılı Haziran ayından bu yana iyileşme eğiliminde olan 12 aylık kümülatif cari denge, Ekim'de 16 ayın ardından ilk defa kötüleşti. Eylül'de 5,4 milyar USD ile tarihi yüksek düzeye çıkan 12 aylık cari fazla, Ekim'de 4,3 milyar USD düzeyine indi. Net enerji ve altın ticareti hariç cari fazla da Ekim'de 46,5 milyar USD'ye geriledi.

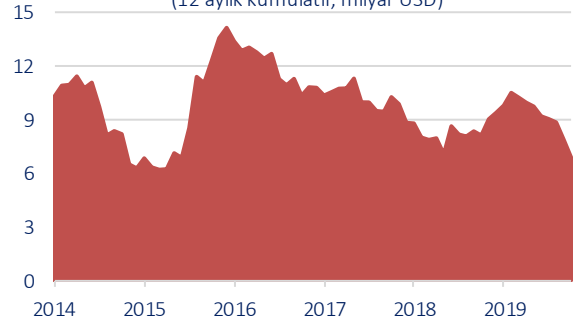

Doğrudan yatırımlarda zayıf seyir...

Net doğrudan yatırımlardaki zayıf görünüm Ekim ayında da devam etti. Bu dönemde net doğrudan yatırımlar Ekim 2018'e göre 1 milyar USD azalışla 448 milyon USD'ye indi. Böylece, 12 aylık kümülatif net doğrudan yatırımlar 6,9 milyar USD ile Haziran 2015'ten bu yana en düşük seviyesinde gerçekleşti.

Net Doğrudan Yabancı Yatırımlar

(12 aylık kümülatif, milyar USD)

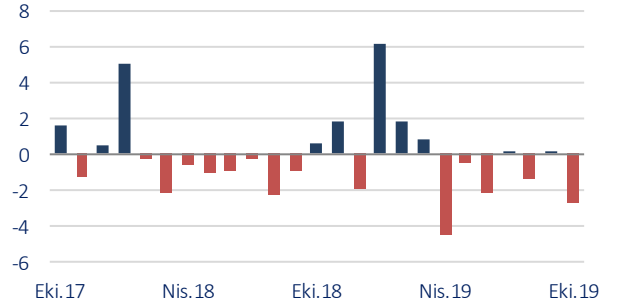

Portföy yatırımlarında sermaye çıkışı...

Ekim ayında portföy yatırımları kaleminde 2,7 milyar USD ile güçlü sermaye çıkışı kaydedildi. Bu dönemde yurt dışı yerleşiklerin hisse senedi ve DİBS piyasalarında sırasıyla 492 milyon USD ve 929 milyon USD net satış yaptığı görüldü. Ayrıca, bankaların yurt dışı tahvil ihraçlarına ilişkin olarak yaptıkları 1,7 milyar USD'lik geri ödeme de portföy yatırımları kaleminde kaydedilen sermaye çıkışında etkili oldu.

Portföy Akımları

(aylık, milyar USD)

Diğer yatırımlarda sermaye girişi...

Ekim ayında diğer yatırımlar kaleminde 2,2 milyar USD'lik net sermaye girişi yaşandı. Bu dönemde, yurt içi bankaların yurt dışı muhabirlerindeki efektif ve

Türkiye'ye Net Sermaye Hareketleri

	12 aylık kümülatif veriler		Finansmandaki Payı (%)	
	Aralık 2018	Ekim 2019	Aralık 2018	Ekim 2019
Cari İşlemler Dengesi	-27.158	4.336	-	27,4
Sermaye ve Finans Hesabı Net Giriş	-2.438	1.971	-	-
-Doğrudan Yatırımlar	9.412	6.889	24,1	43,5
-Portföy Yatırımları	-3.115	-2.348	-	-
-Diğer Yatırımlar	-8.797	-2.590	-	-
-Diğer	62	20	0,2	0,1
Net Hata ve Noksan	19.219	4.593	49,2	29,0
Rezervler⁽¹⁾	10.377	-10.900	26,6	-

Not: Rakamlar yuvarlamadan ötürü toplamı vermeyebilir.

(1) Rezervler, toplam net sermaye girişleri ile cari denge arasındaki fark olup (-) değer rezerv artışını, (+) değer rezerv azalışını gösterir.

Kaynak: Datastream, TCMB

Türkiye Ekonomisi - Ödemeler Dengesi

mevduatlarında kaydedilen 4,1 milyar USD'lik azalış yanında, yurt dışı bankaların yurt içindeki mevduatının 978 milyon USD artması belirleyici oldu. Yurt dışından sağlanan kredilerde ise bankalar, Genel Hükümet ve diğer sektörler sırasıyla 2,2 milyar USD, 27 milyon USD ve 304 milyon USD net geri ödeme gerçekleştirdi. Böylece, 12 aylık kümülatif verilere göre bankacılık sektörünün uzun vadeli borç çevirme oranı %64'e gerilerken, söz konusu oran diğer sektörlerde %101'e indi.

Rezerv varlıklar ve net hata noksan...

Ekim ayında resmi rezervler 1,9 milyar USD arttı. Net hata noksan kaleminde de 454 milyon USD'lik sermaye girişi yaşandı.

Beklentiler...

Ekonomik aktivitede kaydedilen tedrici toparlanmanın yanı sıra turizm gelirlerinde beklenen mevsimsel düşüşün etkisiyle cari işlemler dengesinin izleyen dönemde kademeli olarak yeniden açık vermeye başlayacağını tahmin ediyoruz. Dış ticaret tarafında kaydedilen gelişmeler söz konusu görüşümüze destek oluyor. Yılın son iki ayında açık vermesini beklediğimiz cari dengenin 2019 sonunda 12 aylık kümülatif bazda sınırlı da olsa fazla vereceğini düşünüyoruz.

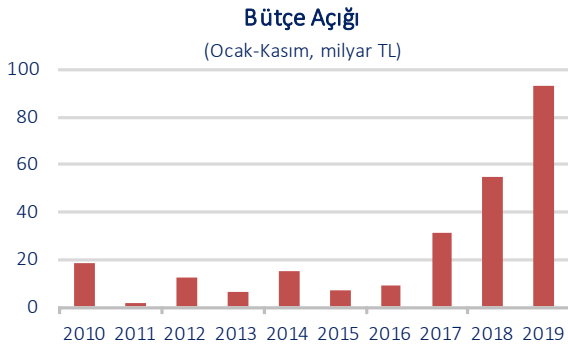
	(milyon USD)				
	Ekim 2019	Ocak - Ekim 2018	Ocak - Ekim 2019	% Değişim	12 Aylık Kümülatif
Cari İşlemler Dengesi	1.549	-26.675	4.819	-	4.336
Dış Ticaret Dengesi	-924	-40.558	-14.009	-65,5	-15.367
Hizmetler Dengesi	3.415	23.045	28.227	22,5	31.013
Seyahat (net)	2.759	18.490	22.553	22,0	24.688
Birincil Gelir Dengesi	-1.074	-9.671	-10.250	6,0	-12.506
İkincil Gelir Dengesi	132	509	851	67,2	1.196
Sermaye Hesabı	-1	64	22	-65,6	20
Finans Hesabı	2.002	-9.535	7.291	-	8.949
Doğrudan Yatırımlar (net)	-448	-7.269	-4.746	-34,7	-6.889
Portföy Yatırımları (net)	2.729	3.022	2.255	-25,4	2.348
Net Varlık Edinimi	-447	1.706	3.644	113,6	5.085
Net Yükümlülük Oluşumu	-3.176	-1.316	1.389	-	2.737
Hisse Senetleri	-492	-1.397	62	-	328
Borç Senetleri	-2.684	81	1.327	1.538,3	2.409
Diğer Yatırımlar (net)	-2.150	9.869	3.662	-62,9	2.590
Efektif ve Mevduatlar	-4.625	4.456	739	-83,4	-3.218
Net Varlık Edinimi	-3.563	13.298	9.727	-26,9	3.714
Net Yükümlülük Oluşumu	1.062	8.842	8.988	1,7	6.932
Merkez Bankası	-2	5.024	506	-89,9	-243
Bankalar	1.064	3.818	8.482	122,2	7.175
Yurt Dışı Bankalar	978	3.404	5.279	55,1	3.610
Yabancı Para	713	-262	4.977	-	2.735
Türk Lirası	265	3.666	302	-91,8	875
Yurt Dışı Kişiler	86	414	3.203	673,7	3.565
Krediler	2.681	4.962	13.351	169,1	17.764
Net Varlık Edinimi	143	-266	179	-	566
Net Yükümlülük Oluşumu	-2.538	-5.228	-13.172	152,0	-17.198
Bankacılık Sektörü	-2.207	-10.944	-10.939	0,0	-15.077
Bankacılık Dışı Sektörler	-304	6.382	-1.170	-	-903
Ticari Krediler	-197	520	-10.345	-	-11.968
Diğer Varlıklar ve Yükümlülükler	-9	-69	-83	20,3	12
Rezerv Varlıklar (net)	1.871	-15.157	6.120	-	10.900
Net Hata ve Noksan	454	17.076	2.450	-85,7	4.593

Türkiye Ekonomisi - Bütçe Dengesi

Merkezi yönetim bütçesi Kasım'da fazla verdi.

Merkezi yönetim bütçesi Kasım'da 7,8 milyar TL fazla verdi. Bu dönemde bütçe gelirleri yıllık bazda %1,7 genişleyerek 83,3 milyar TL, bütçe harcamaları da %1,6'lık artışla 75,5 milyar TL düzeyinde gerçekleşti. Geçtiğimiz yılın Kasım ayında 14,8 milyar TL olan faiz dışı fazla bu dönemde 15,2 milyar TL oldu.

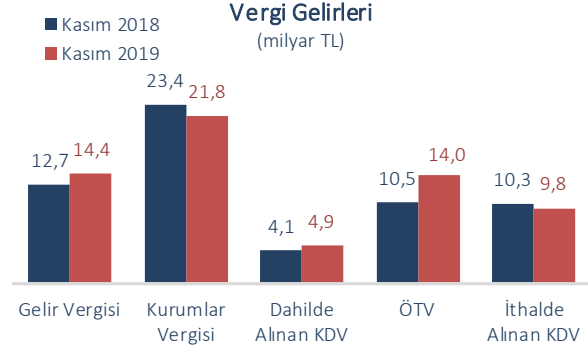
Ocak-Kasım döneminde bütçe açığı yıllık bazda %70,4 oranında artarak 92,9 milyar TL'ye çıktı. 2018'in ilk 11 ayında 17,3 milyar TL düzeyinde gerçekleşen faiz dışı dengenin bu yılın aynı döneminde 2,8 milyar TL'ye gerilediği görüldü.

Vergi gelirleri yıllık bazda %8 oranında arttı.

Vergi gelirleri Kasım'da yıllık bazda %8 oranında genişledi. Söz konusu yükselişte bu dönemde %33,5 oranında artan özel tüketim vergisi (ÖTV) gelirleri belirleyici oldu. Petrol ve doğalgaz ürünleri ile tütün mamullerinden alınan ÖTV gelirlerindeki artışın katkısı (sırasıyla 13,7 ve 7,1 puan) dikkat çekti. Dayanıklı tüketim malları ve diğer mallardan alınan ÖTV'nin yıllık bazda %180,3 genişlemesi de dikkat çeken bir diğer gelişme olurken, iç talep koşullarındaki görece toparlanmaya ve geçtiğimiz yıl yapılan ÖTV indiriminin yarattığı baz etkisine bağlı olarak motorlu taşıtlardan alınan ÖTV'nin %46,7 ile hızlı arttığı görüldü. Öte yandan, bu dönemde yıllık bazda %7 gerileyen kurumlar vergisi bütçe gelirlerindeki artışı sınırladı.

Faizler, paylar ve cezalar kaleminin altındaki diğer çeşitli gelirlerdeki hızlı gerileme bütçe gelirlerindeki artışı 4,4 puan sınırlandırdı. Söz konusu kalem bedelli askerlik gelirlerinin etkisiyle geçtiğimiz yıl bütçe gelirlerindeki artışta önemli bir rol oynadı.

Bütçe harcamaları...

Personel giderleri bütçe harcamalarındaki artışta etkili olmayı Kasım ayında da sürdürdü. Söz konusu kalem bütçe harcamalarındaki artışa 5,3 puan ile en yüksek katkısı sağladı. Bu dönemde faiz giderlerindeki yıllık artış oranı ise %3,1 düzeyinde gerçekleşti. Öte yandan, devlet sosyal güvenlik katkısı giderlerindeki düşüşe bağlı olarak sağlık, emeklilik ve sosyal yardım giderlerindeki gerileme bu dönemde öne çıktı. Söz konusu kalem bütçe harcamalarındaki artışı 2,2 puan sınırladı.

Beklentiler...

Kasım ayında bütçe göstergeleri özellikle ÖTV gelirlerindeki düşük baz etkisiyle önceki aylara kıyasla iyileşme kaydetti. Yılın ilk 11 ayında ise 90 milyar TL'yi aşan bütçe açığı ile merkezi yönetim bütçesinin geçtiğimiz yılın aynı dönemine kıyasla zayıf bir görünüm sergilediği görülüyor. Yılın son ayında ekonomik toparlanmanın bütçe performansını destekleyebileceğini düşünüyoruz.

Merkezi Yönetim Bütçesi

	Kasım			Ocak-Kasım			2019 Bütçe		
	2018	2019	% Değişim	2018	2019	% Değişim	Hedefi	YEP Tahmini	Gerç./ YEP Tahmini (%)
Harcamalar	74,3	75,5	1,6	745,4	895,4	20,1	961,0	992,4	90,2
Faiz Harcamaları	7,2	7,5	3,1	71,9	95,8	33,2	117,3	103,1	92,9
Faiz Dışı Harcamalar	67,1	68,0	1,5	673,5	799,6	18,7	843,7	899,3	88,9
Gelirler	81,9	83,3	1,7	690,8	802,5	16,2	880,4	867,4	92,5
Vergi Gelirleri	67,9	73,4	8,0	575,8	613,2	6,5	756,5	667,6	91,9
Diğer Gelirler	13,9	9,9	-28,7	115,0	189,2	64,5	123,9	199,8	94,7
Bütçe Dengesi	7,6	7,8	2,8	-54,5	-92,9	70,4	-80,6	-125,0	74,4
Faiz Dışı Denge	14,8	15,2	3,0	17,3	2,8	-83,6	36,7	-21,9	-

Not: Rakamlar yuvarlamalardan ötürü toplamı vermeyebilir.

Türkiye Ekonomisi - Enflasyon

Aralık'ta TÜFE beklentilerin üzerinde gerçekleşti.

Tüketici fiyatları Aralık ayında aylık bazda %0,74 oranında yükselerek beklentilerden hızlı arttı. Reuters anketine göre piyasa beklentisi tüketici fiyatlarının aylık bazda %0,49 artacağı yönündeydi. Aralık'ta aylık yurt içi ÜFE (Yİ-ÜFE) artışı da %0,69 düzeyinde gerçekleşti.

Aralık (değişim %)	TÜFE		Yurt İçi ÜFE	
	2018	2019	2018	2019
Aylık	-0,40	0,74	-2,22	0,69
Yıllık	20,30	11,84	33,64	7,36
Yıllık Ortalama	16,33	15,18	27,01	17,56

2019 yılsonu enflasyonu %11,84 düzeyinde...

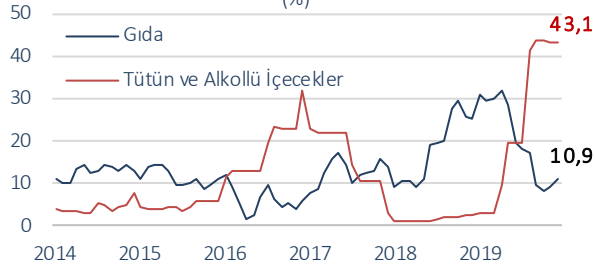
2018 yılını %20,30 düzeyinde tamamlayan yıllık TÜFE enflasyonu 2019 yılsonunda %11,84 oldu. TCMB'nin Ekim sonunda yayımladığı Enflasyon Raporu'nda yılsonu enflasyonu %12 olarak tahmin edilmişti. 2018 yılsonunda %33,64 olan yıllık Yİ-ÜFE enflasyonu da 2019 yılsonunda %7,36 seviyesinde gerçekleşti.

Gıda fiyatları TÜFE'deki artışta belirleyici oldu.

Fiyatların aylık bazda %2,9 yükseldiği gıda grubu Aralık ayı enflasyonuna 66 baz puan ile en yüksek katkısı yapan ana harcama grubu oldu. Gıda grubunu 9 baz puanlık katkıyla ulaştırma grubu izledi. Aylık bazda fiyatların %1,9 düştüğü giyim ve ayakkabı grubu ise aylık enflasyonu 13 baz puan aşağı çekti.

Yıllık TÜFE enflasyonuna en yüksek katkıları da 254 ve 205 baz puan ile sırasıyla gıda ve ulaştırma grubu fiyatları yaptı. Ayrıca, fiyatların yıllık bazda %43,1 ile diğer ana harcama gruplarına kıyasla oldukça hızlı yükseldiği alkollü içecekler ve tütün grubu da yıllık tüketici enflasyonuna 182 baz puan ile yüksek katkıda bulundu.

Gıda ile Tütün ve Alkollü İçecekler Gruplarında Yıllık Fiyat Değişimleri (%)

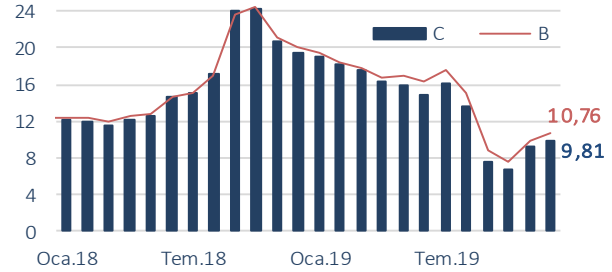

Çekirdek enflasyon göstergeleri...

Mevsimsel ürünler hariç tutulduğunda aylık TÜFE enflasyonu %0,73 düzeyinde gerçekleşerek manşet enflasyona paralel bir görünüm sundu. TCMB tarafından yakından takip edilen B (işlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın hariç TÜFE) çekirdek endeksi aylık bazda %0,41 artarken, C (enerji, gıda ve alkolsüz

içecekler, alkollü içkiler ile tütün ve altın hariç TÜFE) çekirdek endeksi aylık bazda yataya yakın bir seyir izledi. B ve C endekslerindeki yıllık artışlar ise Kasım ayına göre bir miktar yükselerek sırasıyla %10,76 ve %9,81 seviyesinde gerçekleşti.

Özel Kapsamlı TÜFE Göstergeleri (yıllık % değişim)

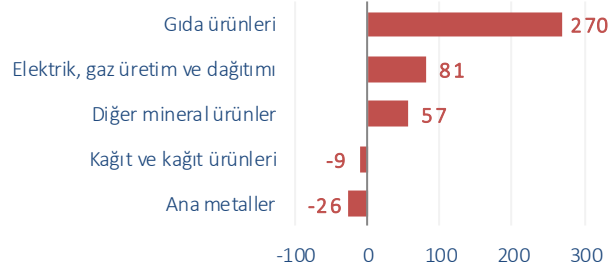

Gıda ve ana metaller aylık Yİ-ÜFE enflasyonunu yukarı çekti.

Aralık ayında Yİ-ÜFE'deki artışta gıda ve ana metaller alt sektörleri önemli rol oynadı. Söz konusu gruplar aylık Yİ-ÜFE enflasyonuna sırasıyla 36 ve 14 baz puan katkıda bulundu. Bu dönemde fiyatların %0,88 gerilediği elektrik, gaz üretim ve dağıtım sektörü aylık Yİ-ÜFE enflasyonunu 6 baz puan ile en fazla aşağı çeken sektör oldu.

Yıllık yukarı yönlü katkılara bakıldığında gıda ile elektrik, gaz üretim ve dağıtımının, aşağı yönlü katkılara bakıldığında ise ana metaller sektörünün öne çıktığı görülüyor.

Bazı Alt Sektörlerin Yıllık Yİ-ÜFE Enflasyonuna Katkısı (baz puan)

Beklentiler...

Aralık ayında döviz sepetinde yaşanan %4,6'lık yükseliş ile asgari ücrete yılbaşı itibarıyla uygulanacak %15'lik artışın önümüzdeki dönemde enflasyonun seyrine olumsuz yansiyebileceği düşünülüyor. Geçtiğimiz günlerde alkol ve tütün ürünlerine yılın ilk yarısında zam yapılmayacağına açıklanması ve mobilyada KDV indirimi kararı ise enflasyon görünümü açısından pozitif gelişmeler oldu. 2020'nin ilk yarısında yıllık TÜFE enflasyonunun çift hanelerde seyretmeye devam edeceğini öngörüyoruz. TCMB'nin 2020 yılsonuna ilişkin enflasyon tahmini Ekim sonunda %8,2 seviyesinde açıklanmıştı.

	29.Kas	31.Ara	Değişim
5-Y CDS Primi (baz puan)	313	277	-36 bp ▼
2-Y Gösterge Tahvil Faizi	%12,14	%11,78	-36 bp ▼
BIST-100	106.904	114.425	%7,0 ▲
USD/TL	5,7435	5,9510	%3,6 ▲
EUR/TL	6,3328	6,6800	%5,5 ▲
Döviz Sepeti*	6,0382	6,3155	%4,6 ▲

(*) (0,5 USD/TL + 0,5 EUR/TL)

Yurt içinde ABD ile ilişkiler ve TCMB'nin adımları izlendi.

Aralık ayında ABD ile Çin'in ticaret anlaşmasının ilk aşamasını yakın zamanda imzalayacağı yönünde yapılan açıklamaların etkisiyle oluşan olumlu hava risk iştahına destek olurken, küresel borsa endeksleri gelişmiş ülke borsalarının öncülüğünde tarihi yüksek seviyelere ulaştı. İzleyen dönemde başlıca merkez bankalarının genişleyici para politikalarına devam edeceği beklentileri de piyasalardaki yükselişe destek oldu.

Yurt içinde, yılın son ayında ABD ile Türkiye arasındaki ilişkilerin geleceğine dair artan soru işaretleri ile TCMB'nin adımları yakından izlendi.

TCMB politika faiz oranını %12'ye indirdi.

TCMB, 12 Aralık'ta gerçekleştirdiği yılın son PPK toplantısında politika faiz oranını %14'ten %12'ye çekti. Böylece, Temmuz ayından bu yana TCMB'nin yaptığı toplam indirim 1.200 baz puan oldu. Toplantı sonrasında yayımlanan metinde enflasyon beklentilerinde genele yayılan bir iyileşme olduğu ifade edilirken, 2020 için öngörülen dezenflasyon patikasına dair risklerin dengeli olduğu vurgulandı.

TCMB, zorunlu karşılık (ZK) oranları ve nema ödemelerini kredi büyümesiyle ilişkilendiren düzenlemede değişikliğe gitti. Bankaların TL cinsi zorunlu karşılığa tabi pek çok yükümlülüğünde ZK oranının düşürülmesi için önceki uygulamada nominal olarak %10-%20 aralığında belirlenmiş olan kredi büyümesi oranı, yeni düzenlemede reel olarak %5-%15 aralığında belirlendi. Böylece, kredi büyümesi hesaplamasında TÜFE enflasyonundan arındırma getirilirken, ZK uygulaması iki yıl ve daha uzun vadeli ticari krediler ile beş yıl ve daha uzun vadeli konut kredilerinde artışı teşvik edecek şekilde revize edildi.

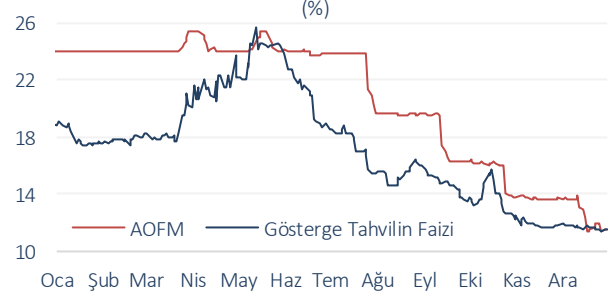
TCMB yılın son günlerinde YP cinsi zorunlu karşılıkları da reel kredi büyümesine göre düzenledi. YP mevduat/katılım fonlarına uygulanan ZK oranlarını tüm vade dilimlerinde 200 baz puan artıran Banka, ZK uygulamasında esas alınan TL reel kredi büyüme koşullarını sağlayan bankaların artıştan etkilenmemesi için söz konusu oranların bu bankalara 200 baz puan daha düşük uygulanacağını açıkladı.

Faizlerdeki düşüş eğilimi sürdü.

Aralık ayında faiz oranlarındaki düşüş eğilimi sürdü. Aralık ayında 36 baz puan, yıl genelinde ise 795 baz puan

gerileyen 2 yıl vadeli gösterge tahvilin bileşik faizi 2019'u %11,78 seviyesinde kapattı.

2 Yıl Vadeli Gösterge Tahvilin Faizi ve TCMB AOFM

Türkiye'nin risk göstergelerinde iyileşme...

Türkiye'nin 5 yıllık CDS primi Aralık'ta gerilemeye devam ederek 2019'u 277 baz puan ile son 1,5 yılın en düşük seviyesinden tamamladı. Böylece, yıl boyunca dalgalı bir görünüm sergileyen CDS primi 2018 sonuna kıyasla 82 baz puan gerilerken, Mayıs ayında gördüğü sene içi zirvesinin 238 baz puan altında yılı kapatmış oldu. Türkiye'ye yönelik risk iştahının artması hisse senedi piyasasına alım getirdi. Aralık'ta %7 yükselen BIST-100 endeksi, 2019 yılı genelinde %25,4 artış kaydetti.

CDS ve BIST-100 Endeksi

TL'de değer kaybı...

Jeopolitik gelişmelerin baskısıyla TL Aralık ayında değer kaybetti. Yılın son ayında %3,6 oranında yükselen USD/TL yılın tamamında %11,9 artış kaydederek yılı 5,951 seviyesinde kapattı. EUR/TL de aylık ve yıllık bazda sırasıyla %5,5 ve %9,8 yükselişle Aralık ayını 6,68 seviyesinden tamamladı.

Döviz Kurları

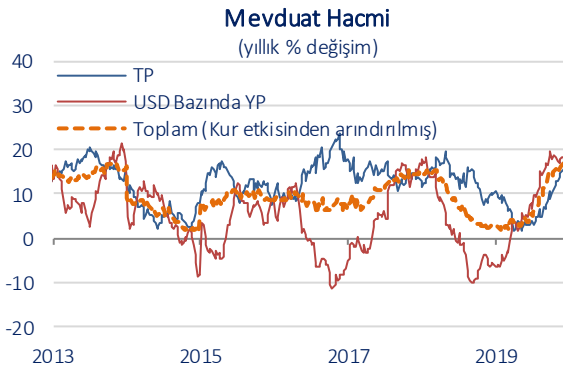

Kaynak: Datastream, Reuters, TCMB

Türkiye Ekonomisi - Bankacılık Sektörü

TP mevduat hacminde son 3 yılın en hızlı yükselişi...

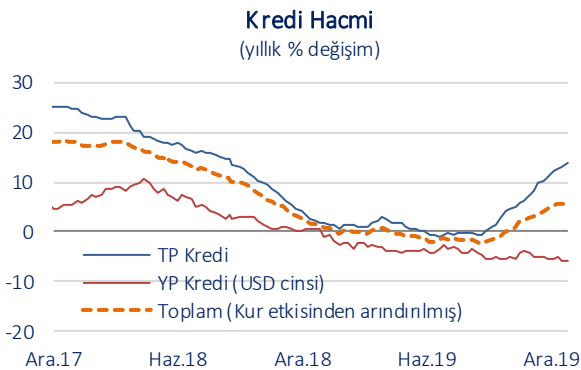
BDDK Haftalık Bülten verilerine göre, Aralık ayının ikinci yarısında mevduat hacmi artışı hız kazandı. Buna göre 27 Aralık itibarıyla mevduat hacmi yıllık bazda %25,7 genişleyerek 2.570 milyar TL düzeyinde gerçekleşti. Söz konusu gelişmede son dönemde hızlı biçimde genişleyen TP mevduat hacmindeki artışın önemli rol oynadığı izleniyor. 27 Aralık itibarıyla TP mevduat yıllık bazda %20,3 ile 3 yıldan uzun sürenin en hızlı artışını kaydetti. Aynı dönemde, USD bazında YP mevduat hacmi %16,3 genişledi. Böylece, bankacılık sektörünün toplam mevduat hacmi bir yıldan uzun sürenin en yüksek yıllık artış oranına ulaşmış oldu.

Hanehalkının döviz talebindeki artışa bağlı olarak hızlı biçimde yükselen ve Mayıs ayında %55,5 ile son 16 yılın zirvesine çıkan YP mevduatın toplam mevduat içindeki payının yılın geri kalanında gerilediği görülüyor. 27 Aralık itibarıyla YP mevduatın toplam mevduat içerisindeki payı %50,8 düzeyinde gerçekleşti. Öte yandan, son günlerde kurlarda yaşanan artışa bağlı olarak, YP mevduatın payındaki gerilemenin yavaşladığı tahmin ediliyor.

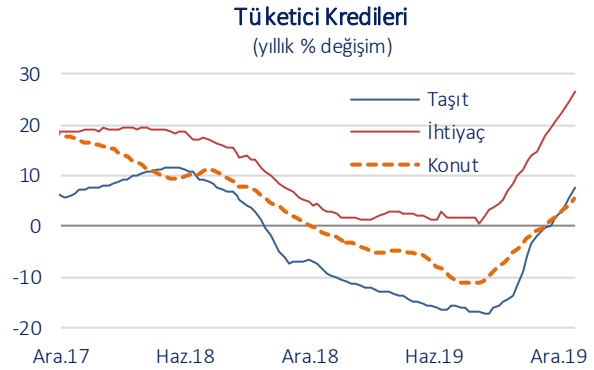
Kredi hacminde toparlanma sürüyor.

TCMB'nin faiz indirimlerinin ve ekonomik aktivitedeki dengelenmenin desteğiyle kredi artış hızı kademeli biçimde ivmeleniyor. 27 Aralık itibarıyla TP kredi hacmi yıllık bazda %13,9 artışla Ağustos 2018'den bu yana en olumlu performansını sergiledi. Öte yandan, USD cinsi YP kredi hacmi gerilemeye devam ediyor. USD cinsi YP kredi hacmindeki daralma 27 Aralık itibarıyla yıllık bazda %6 oranında gerçekleşti. Böylece, toplam kredi hacmi bu dönemde %10,8 oranında genişlemiş oldu.

İhtiyaç kredilerinde hızlı yükselişi...

Bireysel kredi kartları hariç tutularak değerlendirildiğinde, tüketici kredilerinde son dönemde görülen toparlanma eğiliminin sürdüğü gözleniyor. Yılın son ayında tüketici kredisi bakiyesi 14,2 milyar TL artış kaydederken, söz konusu yükselişin 10 milyar TL'si (%70,3) ihtiyaç kredisi talebindeki yükselişten kaynaklandı. Yıllık artışlara bakıldığında da ihtiyaç kredisine yönelik talebin diğer tüketici kredilerine olan talepten güçlü olduğu anlaşılıyor. 27 Aralık itibarıyla, tüketici kredisi hacmi yıllık bazda %16,3 oranında genişlerken, ihtiyaç kredisi bakiyesi %26,5 arttı. Taşıt ve konut kredileri de bu dönemde sırasıyla %7,6 ve %5,4 yükseldi.

Takipteki alacaklar oranı %5,3 düzeyinde...

Ticari krediler tarafında yaşanan bozulmaya bağlı olarak takipteki alacaklar oranı 27 Aralık itibarıyla %5,3 ile son 10 yılın en yükseğine ulaştı. Bu dönemde söz konusu oran ticari kredilerde %5,85 olurken, bireysel kredilerde %3,3 oldu.

Yabancı para net genel pozisyonu...

Yabancı para net genel pozisyonu 27 Aralık itibarıyla bilanço içi kalemlerde (-)43.956 milyon USD, bilanço dışında ise (+)44.690 milyon USD oldu. Böylece, bankacılık sektörü yabancı para net genel pozisyonu (+)734 milyon USD düzeyinde gerçekleşti.

Genel Değerlendirme

ABD Başkanı Trump'ın Çin ile ticaret anlaşmasının birinci aşamasını 15 Ocak'ta imzalayacaklarını duyurması ve Çin Merkez Bankasının aldığı son tedbirler küresel piyasaların 2020 yılına olumlu bir başlangıç yapmasını sağladı. Öte yandan, ticaret anlaşmasının kalan aşamalarına ilişkin devam eden belirsizlikler ve ABD-İran gerginliği risk iştahını baskı altında bıraktı. Yılın ilk haftasında jeopolitik gelişmelere bağlı olarak altın ve petrol fiyatları hızlı yükselişler sergiledi.

Küresel ekonomik aktiviteye ilişkin veriler karışık bir görünüm sunuyor. ABD ekonomisi ılımlı performans gösterirken; Euro Alanı, Çin ve Japonya'da iktisadi faaliyet kırılğan bir görünüm sergilemeye devam ediyor. Bu doğrultuda 2019 yılında olduğu gibi 2020 yılında da önde gelen ülke merkez bankalarının ekonomiyi destekleyici duruşunu sürdüreceğini öngörüyoruz.

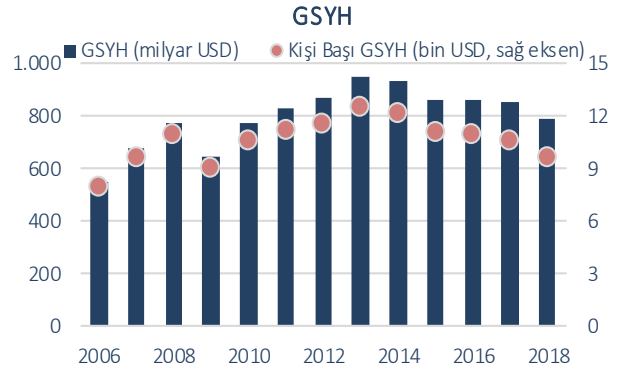
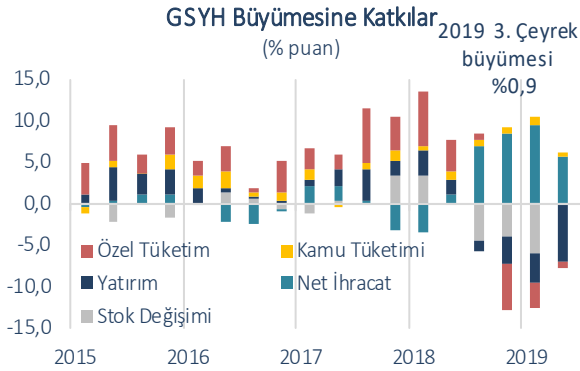
Türkiye'de 2019'un son çeyreğinde kredi büyümesinde gözlenen artışın da işaret ettiği üzere ekonomik aktivitede bir miktar canlanma beklense de sanayi sektöründe zayıf performansın sürmesi iyimser beklentileri baskı altında bırakıyor. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretimi Ekim'de aylık bazda düşüş kaydederken, imalat sanayii PMI verileri son çeyrek boyunca 50 eşik seviyesinin altında gerçekleşti. Öte yandan, tüketici güveni hariç güven göstergelerinde Aralık ayında toparlanma gözlenmesi dikkat çekti.

Aralık ayında yurt içine yönelik risk algısında belirgin iyileşme kaydedildi. Bu paralelde hisse senedi piyasasında olumlu bir performans gözlemlendi. Yıllık TÜFE enflasyonu Aralık'ta %11,84 ile TCMB'nin %12'lik tahmininin hafif altında gerçekleşti. 2020 yılında para ve maliye politikasının genel olarak temkinli bir şekilde ekonomiyi destekleyici duruşunu sürdürmesini bekliyoruz.

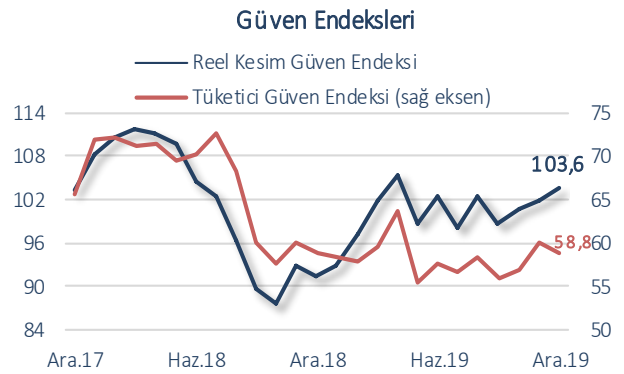
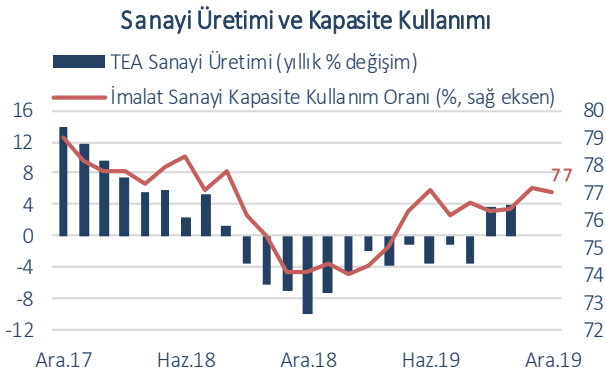
Tahminlerimiz (%)	2018 (G)	2019
Büyüme	2,8	0,5
Cari Denge/GSYH	-3,4	0,1
Enflasyon (yılsonu)	20,3	11,8 (G)

(G) Gerçekleşme

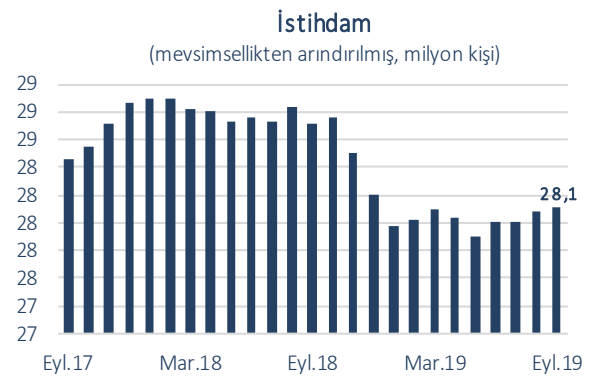
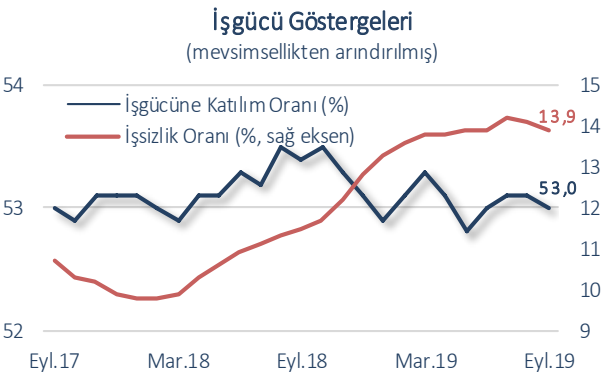
Büyüme

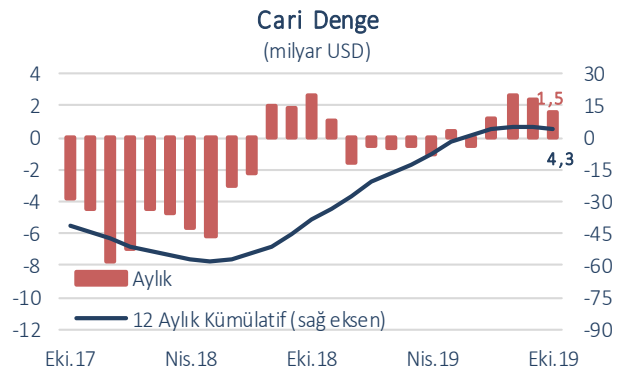
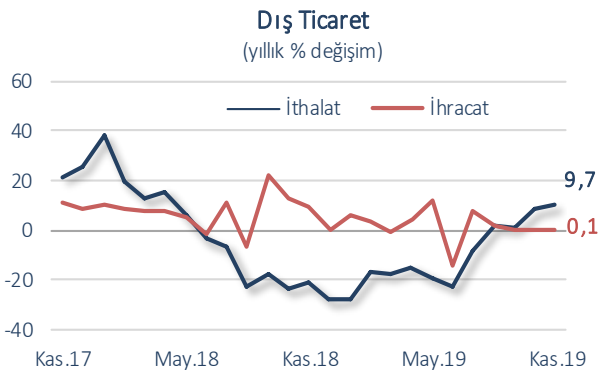
Öncü Göstergeler

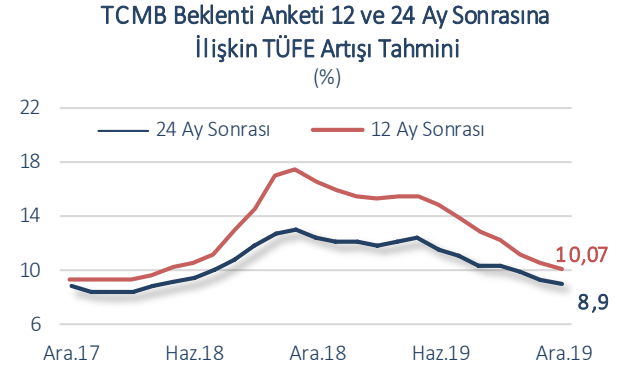
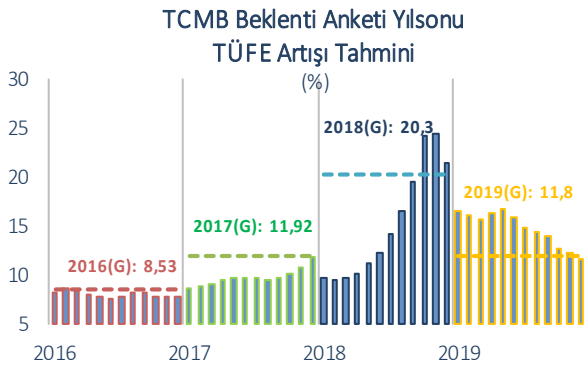
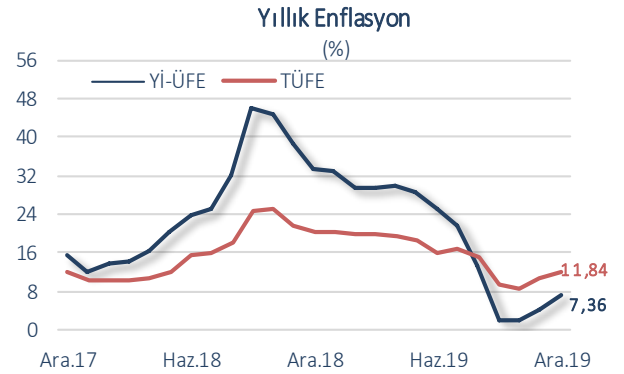
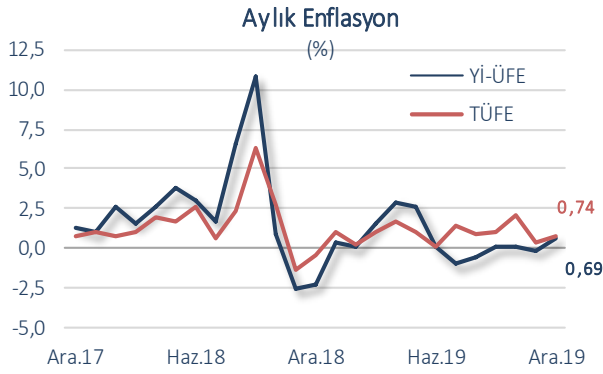
İşgücü Piyasaları

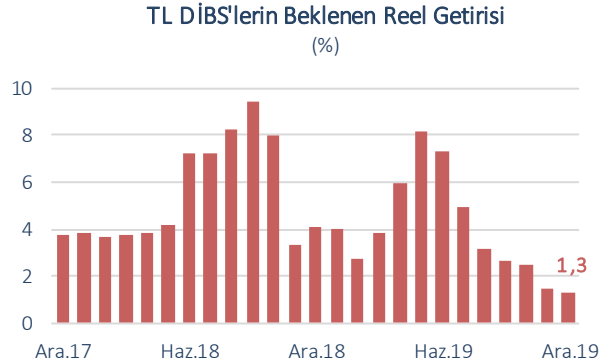
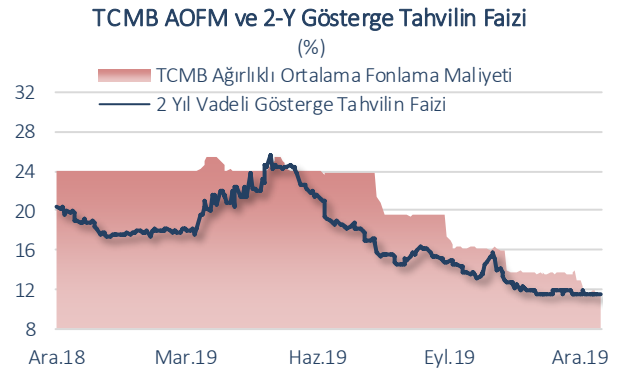
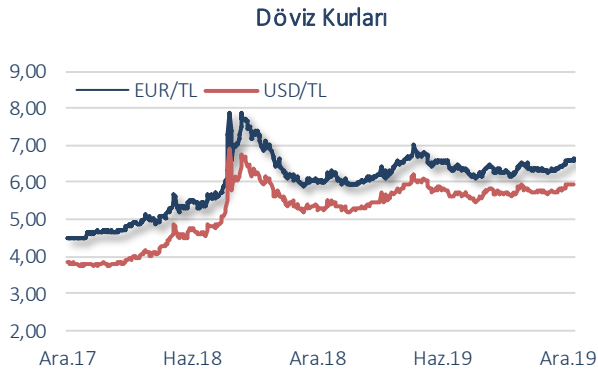
Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi

Enflasyon Göstergeleri

Döviz ve Tahvil Piyasaları

Türkiye Ekonomisi - Makroekonomik Göstergeler

Büyüme	2014	2015	2016	2017	2018	19-Ç1	19-Ç2	19-Ç3
GSYH (milyar USD)	935	862	863	853	789	172	175	202
GSYH (milyar TL)	2.045	2.339	2.609	3.111	3.724	922	1.024	1.145
Büyüme Oranı (%)	5,2	6,1	3,2	7,5	2,8	-2,3	-1,6	0,9
Enflasyon (%)						Eki.19	Kas.19	Ara.19
TÜFE (yıllık)	8,17	8,81	8,53	11,92	20,30	8,55	10,56	11,84
Yurt İçi ÜFE (yıllık)	6,36	5,71	9,94	15,47	33,64	1,70	4,26	7,36
Mevsimsellikten Arındırılmış İşgücü Piyasası Verileri						Tem.19	Ağu.19	Eyl.19
İşsizlik Oranı (%)	10,3	10,2	12,0	9,9	12,8	14,20	14,10	13,90
İşgücüne Katılım Oranı (%)	51,0	51,7	52,4	53,1	53,1	53,10	53,10	53,00
Döviz Kurları						Eki.19	Kas.19	Ara.19
TÜFE Bazlı Reel Efektif Döviz Kuru	105,9	99,2	93,6	86,3	76,4	77,0	77,4	76,2
USD/TL	2,3378	2,9189	3,5176	3,7916	5,3199	5,7126	5,7435	5,9510
EUR/TL	2,8288	3,1708	3,7102	4,5530	6,0815	6,3732	6,3328	6,6800
Döviz Sepeti (0,5*EUR+0,5*USD)	2,5833	3,0448	3,6139	4,1723	5,7007	6,0429	6,0382	6,3155
Dış Ticaret Dengesi ⁽¹⁾ (milyar USD)						Eyl.19	Eki.19	Kas.19
İhracat	157,6	143,8	142,5	157,0	167,9	170,7	170,7	170,7
İthalat	242,2	207,2	198,6	233,8	223,0	197,4	198,7	200,2
Dış Ticaret Dengesi	-84,6	-63,4	-56,1	-76,8	-55,1	-26,7	-28,0	-29,5
Karşılama Oranı (%)	65,1	69,4	71,8	67,1	75,3	86,5	85,9	85,2
Ödemeler Dengesi ⁽¹⁾ (milyar USD)						Ağu.19	Eyl.19	Eki.19
Cari İşlemler Dengesi	-43,6	-32,1	-33,1	-47,3	-27,2	4,9	5,4	4,3
Finans Hesabı	-43,2	-22,7	-22,0	-46,7	-7,9	9,8	8,9	8,9
Doğrudan Yatırımlar (net)	-6,3	-14,2	-10,8	-8,8	-9,4	-8,9	-7,9	-6,9
Portföy Yatırımları (net)	-20,2	15,5	-6,3	-24,5	3,1	0,0	-1,0	2,3
Diğer Yatırımlar (net)	-16,2	-12,1	-5,7	-5,2	8,8	11,4	7,0	2,6
Rezerv Varlıklar (net)	-0,5	-11,8	0,8	-8,2	-10,4	7,3	10,8	10,9
Net Hata ve Noksan	0,5	9,5	11,1	0,6	19,2	4,9	3,4	4,6
Cari İşlemler Açığı/GSYH (%)	-4,7	-3,7	-3,8	-5,6	-3,4	-	-	-
Bütçe Gerçekleşmeleri ⁽²⁾⁽³⁾ (milyar TL)						Eyl.19	Eki.19	Kas.19
Harcamalar	448,8	506,3	584,1	678,3	830,5	739,6	819,9	895,4
Faiz Harcamaları	49,9	53,0	50,2	56,7	74,0	81,5	88,3	95,8
Faiz Dışı Harcamalar	398,8	453,3	533,8	621,6	756,5	658,1	731,6	799,6
Gelirler	425,4	482,8	554,1	630,5	757,8	653,8	719,2	802,5
Vergi Gelirleri	326,2	352,5	407,8	459,0	536,6	485,3	539,9	613,2
Bütçe Dengesi	-23,4	-23,5	-29,9	-47,8	-72,6	-85,8	-100,7	-92,9
Faiz Dışı Denge	26,5	29,5	20,3	8,9	1,3	-4,3	-12,4	2,8
Bütçe Dengesi/GSYH (%)	-1,1	-1,0	-1,1	-1,5	-1,9	-	-	-
Merkezi Yönetim Toplam Borç Stoku (milyar TL)						Eyl.19	Eki.19	Kas.19
İç Borç Stoku	414,6	440,1	468,6	535,4	586,1	701,0	712,8	722,2
Dış Borç Stoku	197,9	238,1	291,3	341,0	481,0	538,9	547,9	552,0
Toplam Borç Stoku	612,5	678,2	760,0	876,5	1.067,1	1.239,9	1.260,7	1.274,2

(1) 12 aylık kümülatif

(2) Yılbaşından itibaren kümülatif

(3) Veriler Merkezi Yönetim Bütçesi'ne göre.

BDDK Tarafından Açıklanan Aylık Bülten Verilerine Göre Bankacılık Sektörü

(milyar TL)	2014	2015	2016	2017	2018	Eki.19	Kas.19	Değişim ⁽¹⁾
AKTİF TOPLAMI	1.994	2.357	2.731	3.258	3.867	4.322	4.355	12,6
Krediler	1.241	1.485	1.734	2.098	2.395	2.563	2.597	8,4
TP Krediler	881	1.013	1.131	1.414	1.439	1.574	1.615	12,2
Pay (%)	71,0	68,2	65,2	67,4	60,1	61,4	62,2	-
YP Krediler	360	472	603	684	956	989	982	2,7
Pay (%)	29,0	31,8	34,8	32,6	39,9	38,6	37,8	-
Takipteki Alacaklar (brüt)	36,4	47,5	58,2	64,0	96,6	139,5	143,6	48,6
Takipteki Alacaklar Oranı (%)	2,9	3,1	3,2	3,0	3,9	5,2	5,2	-
Menkul Değerler	302	330	352	402	478	622	625	30,8
PASİF TOPLAMI	1.994	2.357	2.731	3.258	3.867	4.322	4.355	12,6
Mevduat	1.053	1.245	1.454	1.711	2.036	2.421	2.454	20,5
TP Mevduat	661	715	845	955	1.042	1.163	1.194	14,6
Pay (%)	62,8	57,4	58,1	55,8	51,2	48,0	48,7	-
YP Mevduat	391	530	609	756	994	1.258	1.260	26,8
Pay (%)	37,2	42,6	41,9	44,2	48,8	52,0	51,3	-
İhraç Edilen Menkul Kıymetler	89	98	116	145	174	184	186	6,8
Bankalara Borçlar	293	361	418	475	563	521	522	-7,2
Repodan Sağlanan Fonlar	137	157	138	99	97	149	160	65,2
ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI	232	262	300	359	421	472	482	14,4
Net Dönem Kârı/Zararı	24,6	26,1	37,5	49,1	53,5	41,3	46,6	-
RASYOLAR (%)								
Krediler/GSYH	60,7	63,5	66,5	67,6	64,7			
Krediler/Aktifler	62,2	63,0	63,5	64,4	61,9	59,3	59,6	-
Menkul Kıymet/Aktifler	15,2	14,0	12,9	12,3	12,4	14,4	14,4	-
Mevduat/Pasifler	52,8	52,8	53,2	52,5	52,6	56,0	56,3	-
Krediler/Mevduat	117,9	119,2	119,3	122,6	117,6	105,9	105,8	-
Sermaye Yeterliliği	16,3	15,6	15,6	16,9	17,3	18,5	18,6	-

(1) Yılsonuna göre % değişim

Kaynak: BDDK, TÜİK

Bütün yayınlarımıza <https://ekonomi.isbank.com.tr> adresinden erişebilirsiniz.

YASAL UYARI

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.